

En beretning om den 10. feb. 1920 nedskrevet af

Jens Sandvei Hellesøvej 24



Datoen den 10. februar, siger os ikke længere så meget, men for den generation som oplevede genforeningsåret 1920, var det den helt store dag, en dag som i det følgende halve århundrede blev mindet ved møder med taler og sang.

Nu er der gået mange år, og det kan måske have interesse at genopfriske hvad der skete den gang, men desværre

svinder det ind i den skare som selv har været med ved denne begivenhed.

Forhistorien til afstemningen skal søges helt tilbage til året 1864. Ved fredsslutningen efter den ulyksalige krig, måtte Danmark gå ind på at afstå hertugdømmerne Slesvig og Holsten til Preussen.

I fredstraktatens §5 blev der givet mulighed for, på et senere tidspunkt, at lade afholde en folkeafstemning i de nordlige egne af Slesvig, en afstemning som skulle give befolkningen mulighed for at tilkendegive, om de ønskede at høre til Danmark eller til Preussen.

Denne §5 blev senere ensidigt ophævet af Preussen og spørgsmålet om en folkeafstemning blev først rigtig aktuelt i forbindelse med det tyske kejserriges sammenbrud efter den første verdenskrig.

I Versailles fredstraktaten, som Tyskland måtte underskrive i 1919, hedder det i §109: 11 Grænsen mellem Danmark og Tyskland skal fastsættes i overensstemmelse med befolkningens ønske." Der blev nedsat en international kommission, med medlemmer fra England, Frankrig, Norge og Sverrig, som skulle sørge for gennemførelse af en folkeafstemning i de tidligere hertugdømmer. Afstemningsdagen blev fastsat til den

10. februar 1920, og stemmeberettiget var alle mænd og kvinder over 20 år, som var født og hjemmehørende i lands- delen eller som havde været bosat her i mindst 10 år.

Her i Holm var der knap 400 personer som kunne afgive deres stemme.

Som nævnt, er der ikke så mange som har en personlig erindring om hvad der skete den dag, men HOLMBOEN har fundet en som var med, og på vort spørgsmål om, hvad der gjorde det største indtryk, svarer han:

Det var vejret, som det regnede og blæste, hele dagen, og så var det endda værre ude vestpå, der fik de også sne, men her var det nu også et slemt vejr. Vi blev jo alle gennemblødte.

Ja, men hvad skete der i byen den dag?

Ja, der var jo afstemning, og det gik for sig hos Peter Clausen. (Møllegade 58) Der blev der stemt fra om formiddagen kl. 9 til om aftenen kl. 20.00 Hvem ledede afstemningen, var det nogen fra den internationale kommission?

Nej, nej, det var da Hans Hansen, han var formand, og Jens Clausen var protokolfører, og så tror jeg nok at Annegret og Peter Sandvei var med i det udvalg.

Var der megen tvivl om udfaldet af afstemningen?

Nej, nej, slet ikke, vi var jo danske. og der var jo selvfølgelig ingen der kunne sige, hvad det nøjagtige resultat ville blive, men slutfacit var der ingen der var i tvivl om.

Blev der holdt nogen fest i skolen?

Ja, i efteråret 1919 havde vi fået en ny lærer, han hed Ravn, og han gik i spidsen for et optog af skolebørn. De startede nede ved Andreas Sandvei, (Møllegade 1) og gik op til skolen, ja, det var jo altså den gamle skole. med den sort-hvide flagstang.(Møllegade 63). Da optoget nåede Peter Clausens kro, gik lærer Ravn ind, og fik sig en grog og en cigar.

I skolen havde man fået Christian Duus til at fortælle om krigen i 1864, han var jo veteran fra den gang.

To af drengene, Frederik fra Nørrelykke og Christen fra Nørreskoven, fremsagde nogle vers om 1864, det første lød sådan:

Medens jeg sidder her ved lampens skær, kom der en lyd mig nær,

som af tusind fødders trampen, og jeg aner at en hær drager langsomt gennem natten.

Mere kan jeg desværre ikke huske.

Blev der flaget?

Om der blev, der var jo flag alle steder, og de blev slemt medtaget i det skrækkelige vejr, mange af dem var hejst for første gang, og andre havde været gemt i mange år. Men den dag flagede vi også på halv stang, det var fra klokken halv ti til klokken halv elleve. Samtidig blev der ringet med kirkeklokkerne, det var for at mindes dem som blev derude, du må jo huske på at der bare her fra Holm var 17 ,som ikke kom hjem fra krigen, nej, det var ikke alle steder, der var glæde.

I Nordborg er der vel også blevet festet?

Ja, om middagen startede et optog fra Forsamlingshuset, de gik om ad Bækgade og op på kirkegården til krigergravene. Her sang man "Slumrer sødt i Slesvigs jord". Gaderne i Nordborg var fyldt med mennesker, og de blev allesammen gennemblødte ind til skindet. Om aftenen var der fest på både Harmonien, Union og Forsamlingshuset. Der blev sunget og talt, og nogle unge mennesker her fra omegnen opførte et stykke på scenen.

Blandt dem som deltog i det, var der et par unge piger ude fra Holmskov. Og så var det jo meningen at der skulle oplæses afstemningsresultater, men det klappede ikke rigtigt, og så blev man enige om at gentage festen den næste aften.

Jo, der blev festet og heldigvis var der jo ingen, som kunne se, at der kun skulle gå 20 år, så var DE her igen.

Hvordan med genforeningsstenen, blev den rejst straks efter afstemningen?

Nej, den kom først op i 1930. Det var jo svært at finde en passende stor sten, men da det blev meget tørt i sommeren 1930, dukkede stenen op på bunden af branddammen nede ved snedker Davidsen. Damgade 45. Men den var jo så stor og tung, at der ikke var nogen som kunne rokke den. Den kom først op da amtsvejvæsenet kom med noget materiel som kunne klare den sag, og de slæbte den så op til plænen ved den ny skole.



Vi siger tak til den gamle Holmbo for samtalen, og kan tilføje at ved afstemningen den 10 februar 1920, blev der i Holm afgivet 20 tyske og 368 danske stemmer.